

Leesvaardigheid: functies van een tekstgedeelte

Een schrijver kan iets uitleggen door een voorbeeld te geven. Het stukje tekst (een zin of een alinea) heeft in dat geval de functie van voorbeeld. Hieronder vind je een overzicht van mogelijke functies van een tekstgedeelte. Het is voor alle vakken belangrijk dat je de betekenis van deze woorden kent. Deze woorden vind je misschien niet altijd direct in een schoolboektekst maar je vindt ze wel vaak in toetsvragen. Als je deze begrippen kent en ze gebruikt, kun je de structuur van een tekst beter begrijpen. In de inleiding van een tekst wordt bijvoorbeeld een verschijnsel genoemd. Het middenstuk geeft hier verschillende verklaringen voor. In het slot staat een samenvatting of conclusie.

In een toets wordt gekeken of je de stof of de tekst begrepen hebt. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd:

- Geef een verklaring voor het verschijnsel.
- Welke afweging ligt er aan de oplossing ten grondslag?
- Citeer je antwoord.
- Licht je antwoord toe.
- Hoe zou jij dit standpunt beargumenteren of weerleggen?

Hieronder staan de meest voorkomende functiewoorden. In de linkerkolom vind je het werkwoord en in de rechterkolom het daarbij behorende zelfstandig naamwoord.

Werkwoord	Uitleg	Zelfstandig naamwoord
aanbevelen	Het geven van goede raad	aanbeveling
-	Omstandigheid die ertoe leidt dat iets gebeurt	aanleiding
aanvullen	Iets wat eerder gezegd is completer maken	aanvulling
adviseren	Een goede raad geven	advies
afwegen	Voor- en nadelen overdenken; mogelijke oplossingen met elkaar vergelijken	afweging
argumenteren	Een bewering ondersteunen. Waarom vind je iets?	argument
beoordelen	Een positief of negatief oordeel over iets geven (goedkeuren of afkeuren)	beoordeling
beschrijven	Vertellen hoe iets eruitziet of hoe iets werkt	beschrijving
beweren	Het doen van een uitspraak; iets stellen of verdedigen	bewering
bewijzen	De waarheid of juistheid aantonen	bewijs
citeren	Iets letterlijk overnemen; een passage van andermans werk overnemen	citaat
concluderen	Een gevolgtrekking maken	conclusie
constateren	Iets vaststellen	constatering
definiëren	Nauwkeurig bepalen met woorden; een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van iets geven	definitie
inleiden	Voorlopig behandelen; het onderwerp in grote lijnen behandelen	inleiding

karakteriseren	Op een tekenende manier aanwijzen; de voornaamste kenmerken van een verschijnsel noemen	karakterisering
-	Vertellen wat je ervan vindt	mening
nuanceren	Het afzwakken van een bewering of standpunt door te laten zien dat er ook andere gezichtspunten mogelijk zijn	nuancering
ontkennen	Het er niet mee eens zijn; niet erkennen	ontkenning
-	Datgene waardoor iets gebeurt	oorzaak
oplossen	Laten zien hoe het probleem kan verdwijnen	oplossing
opsommen	Het noemen van een aantal meningen, voorbeelden, argumenten of verschijnselen	opsomming
-	Aangeven wat het probleem is	probleemstelling
-	Aangeven waarom je iets doet of vindt	reden
relativeren	Op het betrekkelijke van iets wijzen; laten zien dat er ook een andere kant van een verschijnsel is	relativering
samenvatten	In het kort weergeven	samenvatting
-	Een mening geven	standpunt
tegenwerpen	Iets beweren wat staat tegenover hetgeen een ander heeft gezegd; een bezwaar noemen of indienen	tegenwerping
toegeven	Inwilligen, toestaan	toegeving
toelichten	Verder duidelijk maken met een voorbeeld of uitleg	toelichting
toepassen	In praktijk brengen	toepassing
uitwerken	Iets toelichten met voorbeelden of gevolgen	uitwerking
vaststellen	Constateren	vaststelling
verklaren	Een verschijnsel uitleggen; helder maken bijvoorbeeld hoe iets is ontstaan	verklaring
verslaan	Een verslag uitbrengen	verslag
-	Verduidelijken door een bewering of stelling	voorbeeld
-	Iets wat eerst moet gebeuren voordat iets anders kan plaatsvinden; voorafgaande beperking	voorwaarde
weergeven	Vertellen of beschrijven	beschrijving
weerleggen	Bestrijden van de mening van een ander; aantonen dat iets niet waar is	weerlegging